

LIBRIS

We know
books

© Editura EIKON
București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.librariaeikon.ro, www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CÂRLUGEA, ZENOVIE

Lucian Blaga: studii, portrete, eseuri, cronici literare / Zenovie
Cârlugea; postf. de Mircea Popa. – București: Eikon, 2025
ISBN 978-606-49-1427-9

I. Popa, Mircea (pref.)
821.135.1.09

DTP: Valerian Susan

Editor: Valentin Ajder

ZENOVIE CÂRLUGEA

LUCIAN BLAGA

STUDII • PORTRERE • ESEURI
CRONICI LITERARE

Postfață de Mircea POPA

E I K O N

București, 2025

CUPRINS

Preambulum..... 5

I. STUDII LITERARE

Lucian Blaga – portret psiho-artistic. <i>Modus vivendi – modus cogitandi, într-o Lebensphilosophie</i>	9
Omul blagian – „ <i>Der faustische Mensch</i> ”	48
1. Clădirea de sine și freamătul intrinsec al operei	67
2. <i>Frenezia demoniacă a „reformațiunii”</i>	67
3. <i>Ochiul demoniac</i>	95
4. „ <i>Der faustische Mensch</i> ”	119
Lirica blagiană – <i>onto-poetică</i> modernă a imaginarului	
1. <i>În freamătul modernității</i>	136
2. „ <i>Diferența specifică</i> ”	146
Lucian Blaga – mitul demiurgiei orfice	168
„ <i>Cosmopeea</i> ” blagiană – a doua mare „ <i>viziune faustiană</i> ” din literatura română, după Eminescu.....	175
Structurări ale imaginarului conceptual în <i>Trilogii</i>	182

II. PORTRERE LITERARE

Sextil Pușcariu – promotor și susținător consecvent al lui L. Blaga.....	215
Onisifor Ghibu – „ <i>primul care a scris despre L. Blaga ca filosof</i> ”	230
Nichifor Crainic și detașarea poetului de „ <i>gândirism</i> ”	236
„ <i>TRIPLETA DE AUR</i> ”	240
1. <i>Basil Munteanu – „raportor” al lui L. Blaga</i> <i>la Premiul Nobel</i>	240
2. <i>Ion Breazu – primul monograf al poetului</i>	261
3. <i>Ion Chinezu – criticul de la „Gând românesc”</i>	265
„ <i>Astralul meu</i> ” VASILE BĂNCILĂ – prietenul din „ <i>spațiul</i> <i>Bărăganului</i> ” și „ <i>al apelor</i> ”	270

Etnologul cu trei doctorate	
la Lucian Blaga – GHEORGHE PAVELESCU	275
<i>Lucian Blaga. Evocări și interpretări</i>	279
<i>Un binemeritat și binevenit Omagiu în „Ethnos, 8”</i>	284
„Un fiu al Marii Uniri”: OVIDIU DRIMBA.....	288
„Savantul care a dăruit României cultura lumii”	288
Darul mirabil al prieteniei.....	291
O lucrare fundamentală:	
„Istoria culturii și civilizație” –13 volume	295
ALEXANDRU HUSAR:	
<i>Lucian Blaga. Între amintire și actualitate</i>	298
ALEXE HENEGARIU – un „fiu rătăcitor” al Lancremului	302
VALER POPA: <i>Lucian Blaga – Profesorul</i>	
<i>Omagiu din partea unui fost student</i>	309
Prezența lui Lucian Blaga într-un roman:	
<i>Frumoasele sabine</i>	312
Dr. RADU CĂRPINIȘIANU – nepotul dinspre mamă al Poetului	322
Lucian Blaga și „scumpul prieten” Beniuc	328

III. ESEURI LITERARE

Lucian Blaga și „etapa Sebeș-Alba”	341
<i>În spațiul mirabil al Sebeșului</i>	341
Debutul filosofic al lui Lucian Blaga (1914-2024).....	346
Lucian Blaga și Marea Unire	351
Colaborările sub anonim ale lui Lucian Blaga	
la revista „Gândirea” (1921-1923)	357
Lucian Blaga și lumea Banatului.....	366
Identități genealogice: <i>Lucian Blaga și Gorjul</i>	377
<i>Lucian Blaga la Bistrița</i> (1938-1940).....	386
<i>Peisaj itinerant și relief specific în definirea spațiului mioritic</i>	390

Critica literară în viziunea lui Lucian Blaga:	
„gust estetic” și „viziune filosofică”	399
LUCIAN BLAGA – verva amarului polemist.....	407
1. <i>Destructurarea unor mistificări și corecții de rigoare</i>	407
2. «Hazul» corsicanului Dan Botta	408
3. <i>Lucian Blaga și «cazul Marin Ștefănescu». De la</i>	
<i>obstacularea profesională la revanșa academică</i>	410
<i>Controverse privind adresa pamfletului blagian</i>	
„Săpunul filosofic” (1943) – de la presupuneri la certitudine	410
4. <i>Un «automat al doctrinelor» – magistrul «Mortu»</i>	416
5. «Cearta cu popii»	419
Constantin Brâncuși în contextul mișcărilor spiritualiste	
evocat de Lucian Blaga.....	422

IV. CRONICI LITERARE

Acad. Dimitrie Vatamaniuc: <i>Lucian Blaga.</i>	
<i>Contribuții documentare la biografia sa și a operei</i>	437
Mircea Popa:	
„Cuibul privighetorilor. Clujul literar după Marea Unire”	442
Gheorghe Jurma: <i>Pavel Bellu</i>	456
I. Oprișan: <i>Lucian Blaga sub zodia mitului</i>	463
V. Fanache: <i>Chipurile tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga</i>	472
Doina Modola: <i>Lucian Blaga și teatrul – vol. III. Jocurile dramei</i>	482
Constantin Cubleşan: <i>Lucian Blaga – dramaturgul. Eseuri</i>	488
Luminița Cebotari:	
<i>Fermentul expresionist în teatrul blagian</i>	496
Nicolae Mareș:	
<i>Fiul Lancremului și activitatea sa în multiple ipostaze</i>	504
<i>Lucian Blaga – traducător, traductolog</i>	515
George G. Potra: <i>Lucian Blaga în diplomația românească</i>	527

Anca Sîrghie:	
<i>Lucian Blaga și ultima lui muză</i>	533
<i>Lucian Blaga – profesor și mentor</i>	541
Lucian Gruia: <i>Eminescu, Blaga, Brâncuși – Nocturnul,</i> <i>Crepusulul și Diurnul spiritualității românești</i>	552
Eseistica lui Nicolae Suciul	556
După 100 de ani – o retipărire în ediție anastatică:	
<i>M. Eminescu – Poezii lirice</i>	569
Epistolar <i>Lucian Blaga – Elena Daniello</i>	575
Mihaela Pappu: <i>Lucian Blaga – corespondența.</i> <i>Fondul «Lucian Blaga» – corespondența din arhivele</i> <i>Muzeului Național al Literaturii Române din București</i>	601
Pașcu Balaci: De la „ <i>sunetele lacrimii</i> ” la <i>Sonetele Lancreșului</i>	619
Postfață –	
Mircea Popa: <i>Zenovie Cârlegea, criticul și istoricul literar</i>	631

LUCIAN BLAGA – PORTRET PSIHO-ARTISTIC

(*Modus vivendi – modus cogitandi,
într-o Lebensphilosophie*)

1. Urmărit ca tipologie clasică, Blaga ar aparține, prin organizarea dinamică a personalității (gândire și comportament), tipului *apolinic-faustic* (Spengler) sau *clasic-romantic* (Ostwald), îmbinând, în dimensiunea creației sale, polaritatea stabilită de Schiller între „poezii naturii” și „poezii ideii”, ceea ce ar corespunde dichotomiei nietzscheene *apolinic-dionisiac*, văzând în realist un spirit artizanal, iar în idealist unul romantic („posedat”).

Conform psihologiei constituționale a lui E. Kretschmer, poetul ar ilustra tipul *leptosom* („integrat interior” – Jaensch), care este (și după Leinweber) *schizotimic* (închis, stăpânit, afectiv, retras, distant, timid, cu oarecare rigiditate, adică „patetic, romantic, artist al formei”), sau, după o altă clasificare (Rorschach, Eysenck, Cattell), vizând parcursul creației lirice, ar corespunde integral polarității „*naiv-apolinic – sentimental-dionisiac*”.

„*Tip introvertit*”, după clasificarea lui C.G. Jung,¹ Blaga oglindește, în totul, o uriașă energie, defulată în proiecte de larg orizont cultural și spiritual, adică o mare dorință de plan uman și profesional, cu atât mai

¹ A se vedea: Carl Gustav Jung, *Tipuri psihologice*, Editura Humanitas, 1987 – *Psychological Types in The Collected Works*, vol. 6, Routledge & Kegan Paul, Ltd. London, 1971, Cap. X: *General Description of the Types*, pp. 330-407.

intensă și productivă cu cât mai dificile și complexe sunt și situațiile generatoare de refulări.

Dacă am privi, în accepție freudiană, conturarea personalității blagiene în perioada 1916-1920 (refuzul Bredicenilor de a consimți la logodna secretă a tinerilor – moment important în conturarea unei ferme *Lebensphilosophie* și a unui ideal de viață), am constata elemente ale tipului mixt „erotico-obsesional”, tipologie care, mai târziu, în perioada „Verii de noiembrie”, ar deveni „erotico-narcisică”.²

În orice caz, în termenii stabiliți de I.P. Pavlov, Blaga ar corespunde *tipului mijlociu*, ca realitate psiho-mentală și comportamental-caracterială, rezultat din combinația „tipului artistic” cu cel „meditativ”.³

Cunoscându-l foarte bine, în zilele cât Blaga a îndeplinit funcția de subsecretar de stat la Ministerul de Externe, Corneliu Blaga, văr de al doilea (cărui scriitorul îi încredințase directoratul cabinetului), aduce precizări interesante privind comportamentul psihic al celui pe care îl vedea „trudit” nu atât de poezia, care „șășnea din el ca izvorul din munte”, la modul firesc de cântec sublimat, cât de ideea creării unui sistem filosofic original (“mintea era dominantă constituției lui psihice, nu sentimentele”), de unde și caracterul „introvertit” și „introspect”:

„Psihic, – scrie Corneliu Blaga – Lucian Blaga era un introvertit și introspect. Era «mutulică», cum se spunea în familie, și el strângea încă mai tare din buze, dar îi și înfloreau uneori pe față un zâmbet, care nu știu ce însemna, îngăduință și înțelegere a oamenilor, sau ironie față de lume și de el însuși”.⁴

Dacă ar fi s-o caracterizăm în termenii uzitați de psihologia artei, poezia lui Blaga nu e, în ciuda imageriei din tinerețe a cărei „mecanică” a decodat-o criticul E. Lovinescu, rezultanta firească a unui „tonus emoțional” consubstanțial senzației, ci o creație estetică amintind de

² Dr. Adolfo Fernandez – Zoila, *Freud și psihanalizele*, Traducere de Liliana Voicu și Liliana Valeria Dimciu, Ed. Humanitas, 1990.

³ Cf. R. Floru, *Tipuri și temperament*, Editura Științifică, București, 1965, p. 53.

⁴ Corneliu Blaga, *Lucian Blaga necunoscut*, Alba-Iulia, 1993, pp. 33 și 98.

„teoria empatiei”, anunțată de Herder și elaborată strălucit de Lipps. Trăirea psiho-mentală a poetului, în speță „sufletul” artistului (Vischer), se proiectează pe sine în fenomene ale naturii externe sau în forme create de om, atribuind acestor fenomene anumite stări de spirit. Ceea ce contravine, total, „tonusului emoțional”, conform cărui obiectul estetic este acela care induce în noi, prin intermediul senzației, calitățile emoționale (Christiansen), „emoția inconștientă” fiind o *contradictio in adjecto*.

Orice operă de artă, susține L.S.Vîgotski, „conține în mod necesar o contradicție afectivă, provoacă serii reciproce opuse de emoții și le aduce în cele din urmă la scurt-circuit și nimicire.”

Este cam ceea ce Aristotel înțelegea, în *Poetica* sa, prin noțiunea de *catharsis*, purificare și „terapeutică” a sufletului (Bernays) și, după Lessing, „transformare” a patimilor în înclinații și virtute.⁵

O însușire intrinsecă a personalității blagiene este, după cum ne arată, bunăoară, corespondența de familie sau cea cu Ion Chinezu, Vasile Băncilă, Basil Munteanu (sau cu alți apropiați), și acel *fenomen de rezonanță*, de înțelegere, de intrare într-o comuniune spirituală cu alte psiho-comportamente umane, cam ceea ce psihologii înțeleg prin *empatie* (Norbert Sillamy – *Dicționarul psihologic Larousse*, Harward O. Warren – *Dicționar psihologic*, 1934, reeditat în 1962). Din corespondența cu Vasile Băncilă și Ion Chinezu, de exemplu, vedem că Blaga este cel ce determină, printr-o empatie laudativă și proiectivă, ca articolele elogioase (și conferințele din 1935, 1937, de la Sibiu, și 1938, de la Brăila și Tecuci, respectiv Cluj), lui Vasile Băncilă (“articolul din *Gând românesc* e cel mai frumos, cel mai gândit studiu ce s-a scris despre opera mea filosofică” sau: “Găsesc că studiul dumitale întrece ca frumusețe tot ce am scris eu și că opera mea a fost doar un pretext”⁶), să se transforme în studiul monografic „extraordinar”⁷ *Lucian Blaga*,

⁵ L.S.Vîgotski, *Contradicția afectivă și principiul antitezei și Catharsis în „Psihologia artei”*, Editura Univers, București, 1873, p. 272-275.

⁶ *Lucian Blaga. Corespondență, A-F*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989, ediție îngrijită, note și comentarii de Mircea Cenușă, pp. 21, 31 și 213.

⁷ *Ibidem*, p. 213.

energie românească, autorul *Eonului dogmatic* fiind nu numai „mobilul” apariției, ci și finanțatorul din umbră („ștrengar discret”, *expressis verbis*, care-i declară „complicelui” Ion Chinezu: “Vreau să achit *totul*, fără discuție”) al valoroasei apariții editoriale.⁸

Ar fi vorba, așadar, de acea „*abilitate empatică*” (J. P. Guilford), de intrare în rezonanță cu scheme și proiecte mentale ale unor parteneri (Arthur Koestler), de „incitare” *simpatetică* a eului partenerial în sensul comunicării identitar-afective (H. Piéron).

Fără a face aici „apologia” prieteniei, vom preciza că, în relațiile interumane, personalitatea poetului avea un farmec caracterial, al firescului și apropierii, al intimității și discreției (corespondența cu Cornelia sau cea purtată cu Domnița Gherghinescu-Vania), exercitând, în dese rânduri, o influență incitant-mobilizatoare, în realizarea unor „servicii” (nu numai de interes literar).

Încadrându-se, în sens mai general, tipologiei *leptosomice* (precum Eichendorff, E.T.A.Hoffmann, Hölderlin, Kleist, Novalis, Schiller), am putea deduce „*caracteristicile producției schizotimic-literare*: impersonalitate, obiectivitate, dar și claustrare romantică, ostilitate în fața realității, grija permanentă pentru formă, construcție clară, finețe, delicatețe.”⁹ Extrapolate heuristic, în definirea caracteristicilor estetice ale operei, aceste repere de tipologie comportamentală ne-ar ajuta pentru înțelegerea mai exactă a relației autor-operă.

Vom observa, în această privință, că poezia sa transcede o anumită clasificare, înaintând pe direcția „sentimental-dionisiac” – „naiv-apolinic”, ceea ce a determinat pe cercetători să constate nu numai o schimbare de registru tematic (precum critica mai veche), ba chiar o *scindare* a conștiinței poetice, precum în mai noile demersuri hermeneutice. Recent, spre exemplu, criticul Corin Braga, observa că „odată cu trecerea timpului, în *corpus*-ul poeziei lui Blaga apare tot mai limpede

tăietura, profund cicatrizată, dintre *Pașii profetului și În marea trecere*”. Ar fi vorba de o „frângere”, de o „ruptură” mental-ideatică și reflexivă, ce modifică sensul creației, într-un cuvânt de o scindare a eului liric, sub semnul reflecției heracliteene:

„Dacă primele volume explorau energiile elementare ale ființei, captându-le fluxul și punându-l în slujba unei aspirații demiurgice, cel de-al treilea volum impune o mișcare inversă, retractilă, de închidere în vid. Prima dispoziție, nominalizată ca elan nietzscheean, frenezie dionisiacă, ar reprezenta o explozie osmotică, o proiecție empatică a omului în univers. Difuzia făpturii în orizont ar defini starea adamică, inconștiența sinelui aflat în congruență cu obiectele creațiunii. A doua dispoziție se instalează odată cu imersiunea eului panic și emergența celui christic, deci a conștiinței, care desparte «Marele Total» în reflectat și reflector. O muchie invizibilă extrage spiritul din materie, izolându-l în neant. Acestea ar fi mișcările, *adamică și luciferică*, între ai căror vectori divergenți se cascadează falia ontică a eului creator.”¹⁰

Cu alte cuvinte, în unele din creațiile sale, precum *Paradis în destrămare*, se face simțită acea „criză” așa-zis ontologică, care ar prevesti unele viziuni apocaliptice și profetic-eschatologice post-nietzscheene (nu afirma, oare, gânditorul, într-un aforism, că are vocația „apocalipticului”!...), din teoriile nihiliste ale excesului și decadenței (Bataille, Baudrillard, Arthur Kroker, Cook), mai exact zis, conștiința crepusculară a unui *fin de milenium*, prezentă într-o scriere ca *Apocalypsis cum figuris* a lui Lautréamont.¹¹

Ar fi vorba, așadar, de „un flux și reflux arhetipal”, de ceea ce criticul Ion Pop numea „căderea din paradis” (unde congruente erau activul elan nietzscheean și pasivul panism), căreia cu *Nebănuitele trepte* i-ar urma „împăcarea finală”.

Întrebându-se asupra „traumei” care ar fi dus la înlocuirea *luminii* cu *somnul*, criticul Corin Braga constată că, la nivelul mecanismului psihic,

¹⁰ Corin Braga, *Poetul scindat*, în „Steaua”, anul XL, nr. 3 / 1989.

¹¹ Linda Hutcheon, *Poetica postmodernismului*, Editura Univers, București, 2002, Traducere de Dan Popescu, p. 350.

⁸ *Ibidem*, pp. 209, 211-213, 218, 222.

⁹ Norbert Groeben, *Psihologia literaturii, Știința literaturii între hermeneutică și empirizare*, Traducere de Gabriel Liiceanu și Suzana Mihalescu, Editura Univers, București, 1978, pp. 76-82.

se produce o schimbare de mentalitate artistică: odată cu elaborarea trilogiilor, imperativul *cogito*-ului subordonează structurile imaginației lirice, având loc „o *dezmeticire* întru concept din beția fanteziei” (de la lumina nocturn-selenară la lumina diurnă, intelectuală).

A vorbi, acum, „*înainte de toate despre marea trecere*” necesită o cu totul altă atitudine lirică asupra lumii și vieții, îmbibată de reflecția asupra ideii de extincție, de entropie, de dezagregare:

„*Credeți-mă, credeți-mă,
despre orice poți să vorbești cât vrei:
despre soartă și despre șarpele binelui,
despre arhanghelii care ară cu plugul
grădinile omului,
despre cerul spre care creștem,
despre ură și cădere, tristeți și răstigniri
și înainte de toate despre marea trecere.*”
(*Către cititor*)

„Marea trecere” frânge elanul dionisiac și subminează materialitatea panică, generând acel dureros și reflexiv sentiment al extincției universale, al degradării cosmice.

Sensului *anabasic* al imaginarului poetic (ca să vorbim în termenii stabiliți de filosof, într-o „teorie a dubletelor”, din *Trilogia culturii*), i-ar corespunde eșuarea *cathabasică*, sub semnul heraclitean al „curgerii” timpului. Viziunii *ekstazice* de altădată i-ar lua locul *enstaza*, sub pavăza limitat-ontică a reflecției. „*Transcendentomaniei*” i-ar lua locul „*imediato- mania*”, dacă ar fi să ne exprimăm în termenii, deloc menajanți, folosiți de filosoful culturii în *Impasurile destinului creator*.¹²

Însă, nu aceasta este ultima ipostază a spiritului poetic, căci, oricât ar fi de obsesivă și atotprezentă, reflecția asupra „marii treceri” se va muta în registrul secund al poeziei împăcării de mai târziu, când echilibrul

¹² *Trilogia culturii*, E.P.L., București, 1969, p. 383.

meditației lirice se restabilește, prin acceptarea destinului în incantații apolinice și urcarea „nebănuitelor trepte” ale intuiției panteistice.

Astfel, se verifică încăodată, într-un demers poetic de esență, antinomia (comentată de filosoful culturii, de altfel) conceptelor nietzscheene de *dionisiac* și *apolinic*, amintindu-ne de acele atitudini literare contrastante sesizate, pe urmele lui Aristotel,¹³ de Cicero și Quintilian: *asianismul* (afectat, patetic, imagistic) și *aticismul* (cu sens de „*esprit de finesse*”), elegant, măsurat, năzuind la puritate și ideație.¹⁴

* * *

2. Într-o încercare de „portret” spiritual, Șerban Cioculescu – comentând cartea de interviuri a lui Ion Opreșan, *Lucian Blaga printre contemporani*, – aprecia că poetul „nu era un expansiv, nici un vorbitor, în calitate de profesor universitar”, însă „în intimitate, mai ales când se simțea într-o caldă atmosferă prietenească sau de respect, până la venerație, se mai deschidea, se arăta dispus la glume și chiar calambururi, nefiind lipsit de umor”.

Conștient de valoarea operei sale, Blaga era un „orgolios”, căci, pe cât era de fericit la elogiul superlative, desigur, pe atât îl iritau „obiectiile sau denegările”: „Atunci, scrie Cioculescu, înțeleptul intra în pană, revenindu-și însă la stilul mutismului și al introvertirii, care-i era consubstanțial”.

Criticul, care l-a cunoscut bine pe Blaga, purtând într-un timp chiar o corespondență, din care au rămas puține piese, remarcă și „dubletul” orgoliului – „și anume vanitatea, deoarece gusta cu voluptate tămâierile verbale sau scrise”.¹⁵

Ovidiu Papadima reține, la Blaga, atenția minuțioasă cu care își „făurea mitul propriei lui personalități”: „Și-a construit

¹³ Aristotel, *Poetica*, Studiu introductiv, traducere și comentarii de D.M. Pippidi, Ed. Academiei R.S.R., 1965, p.56.

¹⁴ *Apud* T. Vianu, *Studii de literatură română*, E.D.P., București, 1965, p. 34.

¹⁵ Șerban Cioculescu, *Portretul lui Lucian Blaga*, în „România literară”, anul XXI, nr. 6 / 4 februarie 1988, p. 7.

statuia cu perseverență, cu luciditate, cu metodă și cu îndreptățire...” Neconsolându-se ca alții cu ideea posterității justițiare, era convins de adevărul că „tot contemporaneitatea pregătește cimentul pentru soclul statuilor de mai târziu. Ea i-l toarnă, contemporaneitatea.”¹⁶

Lucian Blaga era, structural, un timid, un citadin ducând în suflet imaginea „*satului-idee*”, fixându-și chiar o reședință, într-un orizont mioritic bistrițean, părăsit pentru totdeauna odată cu retragerea forțată la Sibiu, după odiosul Diktat de la Viena, din 29 august 1940.

Nesuportând obiecțiile și denegările, „*lebăda*” devenea, uneori, de o teribilă virulență pamfletară, apropiindu-se aici de vitriolul arghezian (deși nu suporta nici o apropiere sau comparație cu autorul “Florilor de mucegai”, după mărturisirea făcută într-o scrisoare Melaniei Livadă).

Spre deosebire de Arghezi, care purcede de la „detaliu”, de la „accident”, cultivând „savoarea” și „plasticitatea” limbajului, dominat de un sentiment al „jocului” și tinzând către „belșugul cuvintelor”, către „întortocheat” și „concretețe”, „fără de accente distribuite ierarhic într-o largă viziune de ansamblu”, Blaga se caracterizează pe sine ca fiind într-o relație de totală *antinomie* artistică: el ar purcede „de la întreg”, de la „substanță”, având „un stil de ansamblu” și cultivând „viziunea”, cu „un sentiment dominant al necesarului”, tinzând spre esențialitate și spre armonia arhitectonică în poezie, teatru și filozofie etc. Încercând o abordare neutră, obiectivă, a unui eventual paralelism, Blaga mărturisește următoarele tinerei monografiste, luându-și, desigur, „partea leului”:

„Eu simt doar că cei doi autori, pe lângă un fel de modernitate și de înrădăcinare a lor în ceea ce a fost, au un foarte deosebit sentiment al artei. În meșteșugurile lor, unul purcede de la întreg, celălalt de la detaliu. Unul de la substanță, celălalt de la accident. Unul are un stil de ansamblu și cultivă în primul rând viziunea (cuvântul decurge din ea); celălalt are un stil de detalii și cultivă în primul rând amănuntul (cu plasticitatea și savoarea ce rezultă din cuvânt). Unul are un sentiment dominant al necesarului, celălalt al jocului. Unul tinde spre marea simplitate, celălalt

¹⁶ Ion Oprișan, *Lucian Blaga printre contemporani, ediția citată*, p. 384.

spre întortocheat, spre belșugul amănuntelor, până la pierderea firului călăuzitor. Unul are arhitectonică (a se vedea îndeosebi operele mari, dramele, și filosofia), celălalt o egalitară subliniere a concretului plastic, fără de accente distribuite ierarhic într-o largă viziune de ansamblu. Etc.”¹⁷

Paralela, cum se vede, este din capul locului minimalizatoare. Ea reproduce, de fapt, o stare de spirit diferențiată, de concurență valorică, la acea dată (1947), cu antecedente mutuale observabile în peisajul literar al epocii.

Relevantă este și „recomandarea” pe care Lucian Blaga o face tânărului poet Barbu Cioculescu, la 12 februarie 1956, care își aștepta debutul literar:

„Ferește-te de ticuri argheziene, adică de jocul cu cuvintele. *Cuvinte* «potrivite» scrie numai unul, a cărui problematică nu depășește pe aceea a «cuvintelor încrucișate». Și am să strig: bravo!”

În dezacord cu malițiosul Șerban Cioculescu, care scrie tranșant că Blaga „nu suferea să fie comparat cu Tudor Arghezi”, vom observa că sensul pronumelui nehotărât *unul* din formularea de mai sus este, desigur, peiorativ și ironic, neimplicând „firește, concluzii axiologice favorabile celui dintâi: *unul* (și «unicul!»)”¹⁸

Ambiția de a fi el însuși, chiar atunci când e pus alături de liricii zilei, o manifestase Lucian Blaga mai de mult. Bunăoară, în scrisoarea datată „Berna, 4 ianuarie 1929”, adresată lui George Călinescu, poetul scria într-un *P.S.*, vizibil stânjenit de o posibilă asociere:

„P.S. Într-un articol, m-ai pus ca vârstă între bătrâni, alături de Arghezi (n. 1880, n. n.). Protestez. N-am împlinit decât 33 de ani (Laud *somnul* metafizic, dar nu bătrânețea. Râzi te rog.”)¹⁹

¹⁷ Scrisoarea datată 15 februarie 1947, adresată Melaniei Livadă și publicată integral abia în lucrarea *Inițiere în poezia lui Lucian Blaga*, C.R., 1974.

¹⁸ Șerban Cioculescu, *Portretul lui Lucian Blaga*, în „România literară”, anul XXI, nr. 6, 4 februarie 1988, p. 7.

¹⁹ *Lucian Blaga. Corespondență, A-F*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989, p. 200.